

Ötlető: KERTESZ YAGDA
Gyűjtés ideje: 1978.

TART: SZEENAI FAUNÁZS (gyűjtemény)

1 lap

Főmunka mutató: SZEENAI

Számmutató: XXXIV

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROMÁS

ATUEZETUE AZ EGYS. LTK. 4050-ei TETELE ALÓL.

IV/64/582

Szegedi falumúzeum.

4050
4050
BIBLIORÁBI MŰVEK
KAPOSVÁR

A népi barokk templom, és részlet a falumúzeumból

NÁDOR ILONA FELVÉTELEI

A „frufus” ház

Talpas ház

Meseszerű

A sarokheverő

Ahogy közeledünk Szenánához, az egyik legősibb magyarságlakta dunántúli táj, a Zselicség falujához, a vidék erősen tagoltá, dombos-völgyessé válik. A műemlékké nyilvánított népi barokk református templom közelében parasztporták. Néhány zsúpfedeles házat már összeállítottak, egynek még csak faváza rajzolódik élesen a levegőbe. Belső-Somogyból hozták ide az épületeket. Múzeumfalu épül. Már most is látogatják, de hivatalosan októberben nyitják meg. Nem is olyan régen, nem állt semmi más ezen a helyen, csak a templom és a hajdani paplak. 1968-ban a kaposvári Somogyterv megbízást kapott a környék felmérésére, rendezésére. Csepinszky Mária, a vállalat könyvelője már akkor arról áb-

rándozott, ha ő lehetne a múzeum gondnoka... Hiszen ez az állás annyira egybevágna szenvedélyes érdeklődésével! Így, amikor Honfy Géza, a Somogy megyei Múzeumok Igazgatóságának vezetője megkérdezte: — Mária, szükségünk lenne egy ilyen lelkes emberre, eljönne hozzánk? Igaz, a mostaninál kevesebb fizetésért... — ő boldog örömmel mondott igent. Az egykori paplak, a gondnoki lakás, szinte maga is tárlat: a régi cserepek, hímzések iránti szenvedélye tárgyi formát öntött szép bizonyítéka... Mária kaposvári lány, de sok erős rokoni, baráti szál fűzi Erdélyhez. A falakat korondi tálak borítják. Az egyik ajtó fölött korondi korszók függnek, a szekrény tetején köcsögök orgonasiszterűen nővekvő sora. A rengeteg cserép több évti-

Szoborészlet a gondnoknő lakásából

hangulat

4050
BIBLIORÁBI MŰVEK
KAPOSVÁR

Mária, a gondnoknő

zedes szenvedélyes gyűjtés eredménye, de sokat még a szülőktől, nagyszülőktől örökölt. A néhány szép biedermeier és barokk bútordarab ugyancsak örökség. A sarokheverőn párnák, takarók: herédi, buzsáki, öregszéki, erdélyi kereszties, beregi, kalotaszegi hímzések. A konyhán faragott súlykoló, gyűrőfa tulipános fogóval.

A nőgyűlölő öreglegény háza

A kazettás mennyezetű népi barokk templomban szinte kápráztatja a szemet a fakockák mintáinak dús bősége. Ahány kazetta, annyi színösszetétel. Dunántúli és bibliai motívumok kúsznak egymás mellett, olvadnak össze. Az alkotó kalligrafikus írását olvassuk az egyik falon: „Nagyválti János asztalosmester ember ez úrházát elkészítette 1787 esztendőben”.

Hangulati egységet alkotnak a templommal az idetelepített régi parasztporták. Az eddigi tervek szerint összesen négy áll majd a skanzen területén, házzakkal, gazdasági épületekkel, szőlőpincével. Az első: rinyakóvácsi, 1861-ben emelt talpas ház. Vagyis — nincs fundamentuma. Ha máshová akarták volna állítani az épületet, tíz-tizenkét ökörrrel elhúzzák. A ház egy öreglegényé, bizonyos Göncz Sándor bácsié volt, tőle vette meg a múzeum. A vénlegénnyel kihalt a család, gyűlölte a másik nemet, nem akart nősülni. Hogyne, hogy ő egy idegen aszszonyra dolgozzék!

A harmadik háznak is megvan a története: A féltelkes-jobbágy Vörös-Korez család építette. Talán ez itt a legszebb lakóház. Gerendavázas, szépen faragott az ajtaja, ablaka. Kétszobás, 14—15 tagú család részére épült. Legutóbb Zsombék néni lakta egyedül. A szekrényben őrizte elhalt férje házi szövésű, hímzett gatyáit. Olyan bővek

voltak, hogy az 5 méter széles szobában alig lehetett egy-egy szétteríteni.

Knézi Judit, néprajzkutató, a múzeum munkatársa meséli, hogy Somogyban, ha a környéknek volt erdeje, a házakhoz szükséges faanyagot onnan szereztek be az építkezők, ha nem volt, elmentek erdős vidékre, és ott dolgoztak az uradalomnak — fáért. A házépítést néhány ács vezette — baltájukat tomornak nevezték —, de az egész falu segítette. A legtöbb lakás szobakonyha-kamrából állt. A család fő és felesége, továbbá a kisgyerekes anyák aludtak a szobában. A többiek — elsősorban azok, akik az állatokkal foglalkoztak — az istállóban töltötték az éjszakát. A fiatalasszony is, ha még nem született gyereke, ott hált a férjével. A nők a legtöbb-ször takarosan berendezték az istálló egyik sarkát.

A szobában az utcai és udvari fal találkozásánál állt a sarokpad, előtte az asztal. Itt étkezett az egész család. A két ágyat a szomszéd telek felőli falhoz helyezték. Szemes kályha melegítette a szobát, a konyhában levő kemencéből fűtötték.

A siratóasszony háza

Tartozik még egy épület a múzeumfaluhoz. De azt eredeti helyén hagyták, a községben.

... Csendes ilyenkor délelőtt Szenna, a jómódra valló, több szintes házak is magányosan állanak. Az emberek a „Zselici táj” térszében dolgoznak.

— Törekvők és módosak a szennaiai — mondja a bennünket kísérő Mária. — Hajdanában ez a község volt a Zselicség legszegényebb faluja. Érthető, hogy itt alakítottak először termelőszövetkezetet, és mert ők kezdték legelőbb, ők vitték a legtöbbre.

A falumúzeum háza teljesen kihalt. Csak a szomszédból ide-tévedt kendermagos tyúk kapirgál. Zsóka—Peti Lidi nénté volt ez a népmese-illusztrációból kinyesett ház — amíg élt. Nagyon fukar hírben állt a megboldogult. Egyébként arról volt nevezetes, hogy siratóasszonyt alakított a Rózsa Sándorról forgatott tévéfilmben.

A konyhában füstös kemence. Kémény híján, a szemközti falba vágott nyíláson ballagott ki a füst. Takaros kis zsúptetős ház. Csonka-kontyos a homlokzata, mintha frufur alól tekintene ki. Ha homlokába húznak a zsúptetőt, akkor kontyos lenne. Mária siet vissza. Kőműveseket vár holnap hajnalra. Ma főz részükre ebédet. Kávét frissen fog készíteni.

Kertész Magda